

Νομάδες στο Ανατολικό Τουρκεστάν της Ασίας ήταν αρχικά οι Τούρκοι. Ανήκαν στην τουρανική φυλή και αποτελούσαν κλάδο της ουραλοαλταϊκής οικογένειας. Με αρχηγό τους τον Σελτζούκ, γύρω στα 960 μ.Χ., εξόρμησαν δυτικά κι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Μπουχάρα, στο σημερινό Ουζμπεκιστάν, όπου εξισλαμίστηκαν. Άρχισαν λίγο λίγο να επεκτείνονται δυτικά, πλησιάζοντας τη Μικρά Ασία. Στα 1071, ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ρωμανός Δ' Διογένης, εκστράτευσε στην Αρμενία και κυρίευσε την πόλη Ματζικέρτ, κοντά στη λίμνη Βαν.

Από το 1063, σουλτάνος των Σελτζούκων Τούρκων ήταν ο Μοχάμετ Ιμπν Νταούντ Αρπ - Αρσλάν. Απασχολημένος με εσωτερικές διαμάχες, ζήτησε να υπογράψει ειρήνη. Ο Ρωμανός αρνήθηκε. Ο Αρπ - Αρσλάν βάδισε εναντίον του αυτοκράτορα. Η μάχη έγινε στις 19 Αυγούστου του 1071, έξω από το Ματζικέρτ. Οι Βυζαντινοί κυκλώθηκαν. Ο Ρωμανός τραυματίστηκε κι αιχμαλωτίστηκε, ενώ ο στρατός του αποδεκατίστηκε. Από εκείνη τη στιγμή, οι Σελτζούκοι είχαν οριστικά πατήσει πόδι στην Ανατολική Μικρά Ασία.

Δέκα χρόνια μετά τη μάχη του Ματζικέρτ, πήραν και τη Νίκαια. Το 1096 την έχασαν. Έκαναν πρωτεύουσά τους το Ικόνιο. Στα επόμενα εκατό χρόνια, οι συγκρούσεις Βυζαντινών και Σελτζούκων συνεχίζονταν. Στα 1176, ο Μανουήλ Α' Κομνηνός θέλησε να δώσει την αποφασιστική μάχη. Κυρίευσε το Δορύλαιο (σημερινό Εσκή Σεχίρ) και το οχύρωσε. Οι αντίπαλοι συναντήθηκαν στο Μυριοκέφαλο (κοντά στις πηγές του Μαιάνδρου ποταμού), στις 17 Σεπτεμβρίου του 1176. Ο σουλτάνος Αρσλάν πρότεινε ειρήνη. Ο Μανουήλ αρνήθηκε. Και πάλι οι Τούρκοι κύκλωσαν τους Βυζαντινούς και τραυμάτισαν τον αυτοκράτορα. Ο Αρσλάν υποχρέωσε τον Μανουήλ να κατεδαφίσει τα τείχη του Δορυλαίου. Ο αυτοκράτορας έζησε ως το 1180. Ο σουλτάνος ως το 1192. Οι Σελτζούκοι είχαν πατήσει πόδι στη Μικρά Ασία με τη νίκη τους στο Ματζικέρτ. Με τη νίκη τους στο Μυριοκέφαλο, εγκαταστάθηκαν σ' αυτήν για πάντα.

Οι επόμενοι δύο αιώνες κύλησαν με τους Τούρκους και τους Βυζαντινούς να ανταγωνίζονται σε αιματηρές μάχες για την κατοχή της Μ. Ασίας. Η εισβολή των Μογγόλων έφερε τη διάλυση του σελτζουκικού κράτους (1300) και ο ηγεμόνας Οσμάν ή Οθμάν Α' (1259 - 1326) αυτονομήθηκε στη Βιθυνία. Στα 1301, οι Τούρκοι του Οσμάν νίκησαν τους Βυζαντινούς στη μάχη του Βαφαίου και, ουσιαστικά, δημιούργησαν αυτόνομο κράτος. Όταν ο Οσμάν πέθανε, το κραταιό Οθωμανικό κράτος ήταν γεγονός. Την ίδια χρονιά (1326), η πρωτεύουσά του μεταφερόταν στην κυριευμένη Προύσα. Στα 1328, ο νέος σουλτάνος Ορχάν (1326 - 1362) πήρε τη Νικομήδεια στη ΒΔ άκρη της Μ. Ασίας.

Το επόμενο βήμα ήταν και το αποφασιστικό: Στα 1353, οι Τούρκοι έκαναν απόβαση στην αντίπερα ακτή του Ελλησπόντου, από τη μεριά της Θράκης, και πήραν το φρούριο Τζύμπη, βάζοντας πόδι για πρώτη φορά στην Ευρώπη. Στον θρόνο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, την εποχή εκείνη, καθόταν ο Ιωάννης Καντακουζηνός, ενώ το σκήπτρο διεκδικούσε ο Μιχαήλ Παλαιολόγος που ερχόταν με στρατό οπαδών αλλά και συμμάχων Σέρβων και Βουλγάρων ιππέων.

Ο Καντακουζηνός ζήτησε τη συνδρομή των Τούρκων. Εκείνοι προχώρησαν προς την Αδριανούπολη. Στη μάχη που ακολούθησε, οι συνασπισμένοι Σέρβοι, Βούλγαροι και Βυζαντινοί γνώρισαν την ήττα από τους Τούρκους. Τον επόμενο χρόνο, οι νέοι εισβολείς έπαιρναν και τείχιζαν την Καλλίπολη, στην έξοδο του Ελλησπόντου προς τη μεριά της Προποντίδας. Το προγεφύρωμα στην Ευρώπη σταθεροποιήθηκε.

Η τουρκική καταιγίδα ξέσπασε στα 1363. Ο Μουράτ Α' και οι στρατηγοί του Εβρενός και Λαλασαχίν πήραν το ένα μετά το άλλο τα κάστρα στη Θράκη και στη Μακεδονία. Πήραν και την Αδριανούπολη που τη μετέτρεψαν σε νέα πρωτεύουσα τους. Ξαφνικά, μια τανάλια περιέσφιγγε την άλλοτε ασφαλή πρωτεύουσα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στα 1368, οι Σέρβοι πρότειναν στους Βυζαντινούς κοινό μέτωπο εναντίον των Τούρκων. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Ε' Παλαιολόγος προτίμησε να στραφεί στη Δύση και προσέφυγε στον πάπα ως ικέτης. Έγινε καθολικός, δανείστηκε χρήματα από Βενετσιάνους τραπεζίτες κι άρχισε να περιπλανιέται ανά την Ιταλία και τη Γαλλία ζητιανεύοντας βοήθεια. Δεν βρήκε. Απογοητευμένος, αποφάσισε να γυρίσει πίσω αλλά τον συνέλαβαν οι δανειστές του. Τον κράτησαν στη Βενετία, ώσπου ο γιος του Ανδρόνικος ξεπλήρωσε το χρέος.

Μοναδική λύση για τον ξεπεσμένο αυτοκράτορα ήταν να τα βρει με τους Τούρκους. Η συνθήκη υπογράφηκε το 1371. Ήταν η χρονιά που οι Τούρκοι νίκησαν τους Σέρβους στο Τσεσμέν του Έβρου και η τριχοτομημένη άλλοτε Μεγάλη Σερβία του Στέφανου Νεμάνια διαλύθηκε σε μικρές ηγεμονίες. Τον ίδιο καιρό, ο γιος του Ιωάννη μετάνιωσε που δεν άφησε τον πατέρα του να σαπίσει στις βενετσιάνικες φυλακές, συνεννοήθηκε με τον Σαουζή, γιο του Μουράτ, κι οργάνωσαν επανάσταση εναντίον των πατεράδων τους. Νικήθηκαν. Ο Μουράτ τύφλωσε τον γιο του κι αργότερα τον αποκεφάλισε. Ο Ιωάννης μισοτύφλωσε τον δικό του γιο και τον φυλάκισε. Στα 1376, ο μισοτυφλωμένος Ανδρόνικος απέδρασε, ανέτρεψε τον πατέρα του, τον τύφλωσε και τον έκλεισε στη φυλακή.

Έτσι όμως, ο Μουράτ δεν ήταν πια υποχρεωμένος να τηρεί τη συνθήκη. Από το 1383, οι Τούρκοι άρχισαν να παίρνουν τη μια μετά την άλλη τις περιοχές της Μακεδονίας. Στη διετία 1385 - 1386 έφτασαν ως τη Βέροια, ενώ οι διάφοροι Σλάβοι και Αλβανοί ηγεμόνες παραδίδονταν χωρίς μάχη. Τον ίδιο καιρό υποτασσόταν και η Βουλγαρία. Το 1387, ο

τουρκικός στρατός έφτανε ως την Πελοπόννησο. Αναγκάστηκε να γυρίσει βόρεια, όταν μαθεύτηκε η ήττα από τον Βούκοβιτς στη Βοσνία. Μεσολάβησε η μάχη στο πατενταρισμένο σερβικό Κοσσυφοπέδιο (1389) και η ενθρόνιση του σουλτάνου Βαγιαζίτ (1389 - 1403). Του πήρε δυο χρόνια, ώσπου να στεριώσει στον θρόνο...

Η προτελευταία πράξη του δράματος άρχισε το 1391, όταν οι Τούρκοι πήραν προσωρινά τη Θεσσαλονίκη. Την ίδια χρονιά, έφτασαν και στην Πελοπόννησο ως σύμμαχοι Φράγκων μισθοφόρων και πήραν τρία κάστρα (Μιστρά, Λεοντάρι Φαλαισίας και Άκοβα Γορτυνίας). Το 1394, η Μακεδονία είχε υποκύψει κι ο Εβρενός πασάς εξουσίαζε το μεγαλύτερο μέρος της Θεσσαλίας κι όλη την περιοχή ως τις βόρειες ακτές του Κορινθιακού κόλπου. Από τον Μάρτιο του ίδιου χρόνου, οι Τούρκοι είχαν νικήσει τον Ιωάννη Μίρτσεα της Βλαχίας και τον είχαν αναγκάσει να τραβηχτεί στα βουνά της Τρανσυλβανίας. Το 1396, οι Βλάχοι έγιναν υποτελείς τους. Το 1397, ακολούθησε το δεσποτάτο του Μιστρά, που έμελλε να πληρώνει φόρο ως τα 1410. Η σειρά της Κωνσταντινούπολης θα ερχόταν σαράντα χρόνια αργότερα.